
Vejledning som holdsport – survey blandt landets UU-ledere

VI FREMMER VIDEN

Forfatter: Magnus Balslev Jensen, konsulent, DEA
Udgiver: DEA
Dato for udgivelse: februar 2012
ISBN: 978-87-90772-42-0

INDHOLD

Forord	3
Om Ungdommens Uddannelsesvejledning	5
Om undersøgelsen	6
Flere unge pr. vejleder	7
Ungeindsats på bekostning af grundskole-vejledning.....	9
E-vejledningens aflastende effekt	11
Skolerne prioriterer ikke UEA-orienteringen	13
Overgangene skal styrkes	14
Ungdomsuddannelsernes advarselslamper er blevet bedre, men ikke gode nok	15
Mange veje til samarbejde med folkeskolerne	16
Fokus på virksomhederne i lokalområdet	17
Vejledning udvikles i netværk	19

FORORD

Frafaldet på landets ungdomsuddannelser er på trods af store politiske satsninger stadig alarmerende højt. I DEA har vi gennem det seneste år stillet skarpt på årsagerne til frafaldet, og hvad der kan gøres for at mindske det. Erfaringerne viser, at det er vanskeligt at løse problemet ved simple greb. Der er tale om særdeles komplicerede og forskelligartede udfordringer for de unge, deres forældre, kommunerne, skolerne og ungdomsuddannelserne.

På trods af deres forskelligheder, er der dog noget, de nævnte aktører alle har til fælles. De er alle i berøring med Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU). Denne brede berøringsflade gør landets UU-centre til oplagte partnere i kampen mod frafald.

I september 2011 udgav DEA en rapport om UU-vejledningen kaldet *"Next Practice i UU-vejledningen"*. Rapporten viste bl.a., at god vejledning i høj grad er en holdsport. UU-centrenes muligheder for at løfte de unge til det yderste af deres potentiale er afhængige af, at de øvrige aktører på området løfter med. Derfor følger vi i dette notat op på rapporten og spørger lederne af UU-centrene om deres udfordringer, arbejdsmetoder og netværk.

Ledernes besvarelser viser bl.a., at centrene i vid udstrækning arbejder sammen med deres netværk i det daglige arbejde, men også i udviklingen af centrenes fremtidige arbejdsprocesser.

Samarbejdet stiller dog krav til alle parter, og vores undersøgelse viser, at der er områder, hvor UU-lederne oplever, at deres samarbejdspartnere burde bidrage mere. Specielt ser grundskolernes manglende prioritering af uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorienteringen (UEA) ud til at være et problem. Det er dog ikke kun skolerne selv, der mangler fokus på vejledningsindsatsen. UU-lederne indrømmer selv, at det øgede fokus på vejledningsindsatsen over for de 15-17-årige har tvunget dem til at nedprioritere grundskolevejledningen.

Vi håber, at undersøgelsen kan være med til at belyse nogle af de muligheder og udfordringer, kommunerne står over for på vejledningsområdet i 2012.

God læselyst.

Stina Vrang Elias,
adm. direktør, DEA

Bjarne Lundager Jensen,
vicedirektør, DEA

OM UNGDOMMENS UDDANNELSESVEJLEDNING

I 2004 tog man konsekvensen af, at vejledningen på de danske folkeskoler var for tæt bundet til den enkelte institution, og at vejledningen ikke i tilstrækkelig grad havde fokus på tiden efter folkeskolen. Konsekvensen blev, at man oprettede Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU), som foruden at være institutionsuafhængig også skulle professionalisere vejledningsarbejdet.

Der er i dag 51 UU-centre rundt om i landet, som beskæftiger sig med at vejlede elever i folkeskolen fra 6. klasse til 10. klasse. Desuden har UU-centrene til opgave at opsøge unge under 25 år, som ikke er i gang med eller har gennemført en uddannelse.

Vejledningsarbejdet består bl.a. i at tilrettelægge introduktionskurser til de forskellige ungdomsuddannelser, brobygningsforløb, praktikophold samt individuelle og kollektive vejledningssamtaler.

De danske UU-centre har siden deres dannelse i 2004 været igennem en næsten konstant transformeringsproces, hvor centrene bl.a. har skullet finde deres rolle i forhold til de unge, grundskolen, ungdomsuddannelserne og de øvrige kommunale organisationer og aktører.

Ud over de oprindelige lovgivningsmæssige rammer, som søsatte UU-vejledningen i 2004, har man gentagne gange suppleret med de såkaldte "ungepakker". Ungepakkerne, som der indtil videre har været tre af, havde alle til opgave at bekæmpe ungdomsarbejdsløsheden, mindske frafaldet på landets ungdomsuddannelser og sikre flere unge en kompetencegivende uddannelse, så målsætningen om, at 95 pct. af en ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse, kan realiseres. Ungepakkerne har også betydet, at UU-centrene i stigende grad flytter deres opmærksomhed mod de 15-17-årige, da de bl.a. indførte et krav om, at alle 15-17-årige skal være under uddannelse eller i beskæftigelse. Hvis de ikke opfylder kravet uden en gyldig fritagelse, så kan kommunen fratage deres børne- og ungeydelse.¹

¹ Vejledningsloven: Bekendtgørelse af lov om vejledning om uddannelse og erhverv samt pligt til uddannelse, beskæftigelse m.v. §2a stk. 3.

OM UNDERSØGELSEN

I november og december 2011 udsendte DEA et spørgeskema til alle landets UU-ledere samt en række udvalgte afdelingsledere på nogle af landets største UU-centre. I alt blev 60 invitationer afsendt, og 43 besvarede spørgeskemaet, hvilket giver en svarprocent på 71,6 pct. Ud af de 43 besvarelser er fem fra underafdelinger, hvilket vil sige, at denne undersøgelse samlet har fået besvarelser fra 74,5 pct. af landets 51 UU-ledere.

Tabel 1: Svarprocenter

	Pct.
Besvarelser	43
Udsendelser	60
Svarprocent	71,6

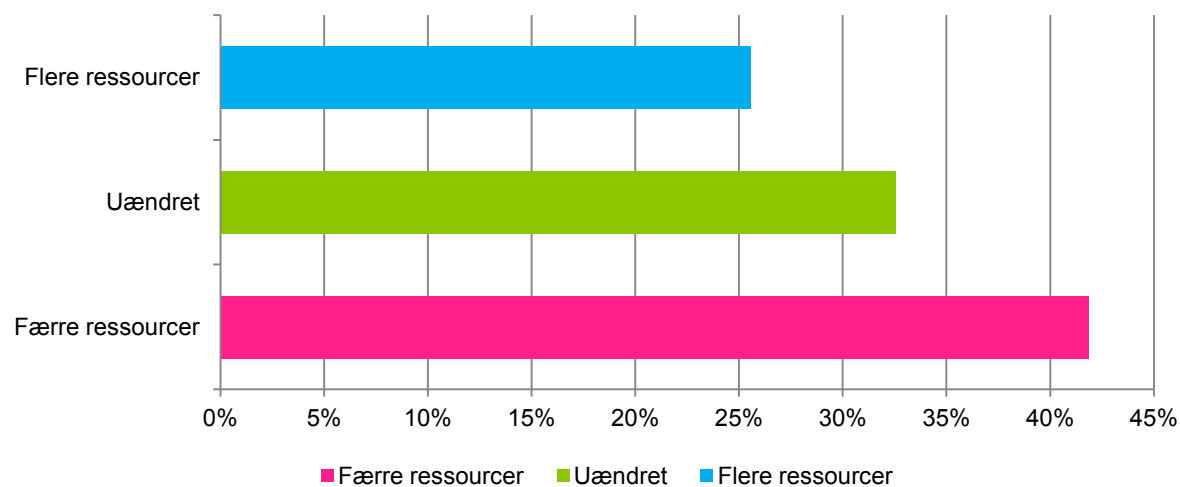
Spørgsmålene i surveyen er bl.a. blevet udviklet på baggrund DEAs best practice analyse af UU-vejledningen kaldet *"Next Practice i UU-vejledningen – netværksorienteret udvikling"*. Analysen afdækkede en række holdninger og bekymringer blandt UU-ledere og -vejledere, som vi gerne ville teste blandt en større population. Derfor er nogle af spørgsmålene i nærværende undersøgelse formuleret som holdningsudsagn, som lederne kan erklære sig enige eller uenige i. Holdningerne som er repræsenteret i spørgsmålene stammer således fra UU-lederne og -vejlederne.

FLERE UNGE PR. VEJLEDER

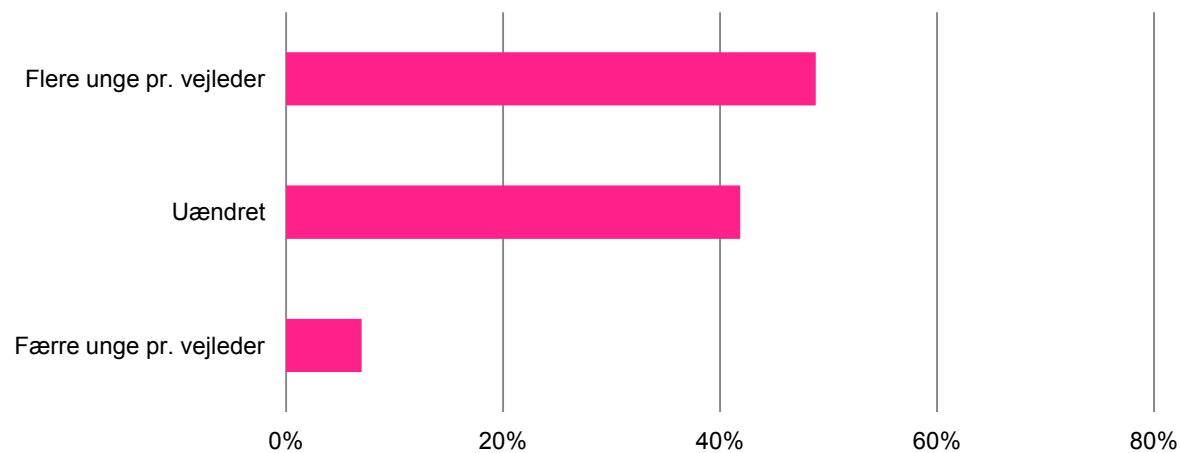
Over 40 pct. af lederne angiver, at de har fået færre ressourcer gennem de seneste to år, og næsten halvdelen angiver, at der er kommet flere unge pr. vejleder i samme periode. 25 pct. af centrene peger dog på, at de har fået flere ressourcer, hvilket fordrer spørgsmålet, om de danske kommuner prioriterer vejledningsindsatsen forskelligt.

DEAs best practice analyse viste, at nogle UU-centre benytter sig af en række mere effektive vejledningsværktøjer end den individuelle samtale som eksempelvis en kombination af kollektive og individuelle forløb. Dette gør man dog allerede i forvejen de fleste steder, og der er grænser for, hvor meget man kan effektivisere uden at gå på kompromis med kvaliteten af vejledningsindsatsen.

Figur 1: Hvordan har den økonomiske situation for dit UU ændret sig de seneste to år?

Figur 2: Udviklingen inden for antal unge pr. vejleder de seneste to år

UNGEINDSATS PÅ BEKOSTNING AF GRUNDSKOLE-VEJLEDNING

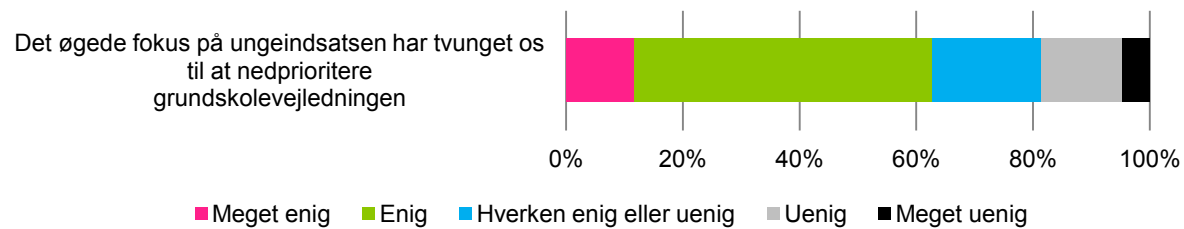
Som nævnt tidligere er der bl.a. med ungepakkerne kommet et større og større politisk fokus på de 15-17-årige, og der er sat betydelige ressourcer af til indsatsen.

I mange af de interviews DEA lavede til analysen af best practice i UU-vejledningen, mødte vi en bekymring i forhold til ungeindsatsen. Bekymringen gik på, at man pga. det intensive fokus på indsatsen over for de 15-17-årige var tvunget til at nedprioritere den øvrige indsats på grundskolerne.

I nærværende undersøgelse har vi derfor forsøgt at afdække, hvorvidt denne udvikling kan bekræftes af landets UU-ledere. I figur 3 kan man således se, at over 60 pct. af lederne er enige eller meget enige i, at det øgede fokus på ungeindsatsen har tvunget dem til at nedprioritere grundskolevejledningen.

Mens der kan være gode grunde til at opprioritere indsatsen i forhold til de 15-17-årige, så skal man være opmærksom på, at man blot risikerer at udskyde indsatsen over de yngre elever i grundskolen, som har brug for vejledning her og nu.

Figur 3: Prisen for fokus på de unge

E-VEJLEDNINGENS AFLASTENDE EFFEKT

Fra statens side har man forsøgt at lette presset på UU-vejledningen gennem oprettelsen af E-vejledningen, som gik i luften den 3. januar 2011. E-vejledningen er et fleksibelt vejledningstilbud, hvor enhver kan få vejledning om ungdomsuddannelse, videregående uddannelse samt efter- og videreuddannelse. Vejledningen kan foregå pr. telefon, mail, chat eller SMS. Vejledningen kan også foregå i aftentimerne og i weekenden.

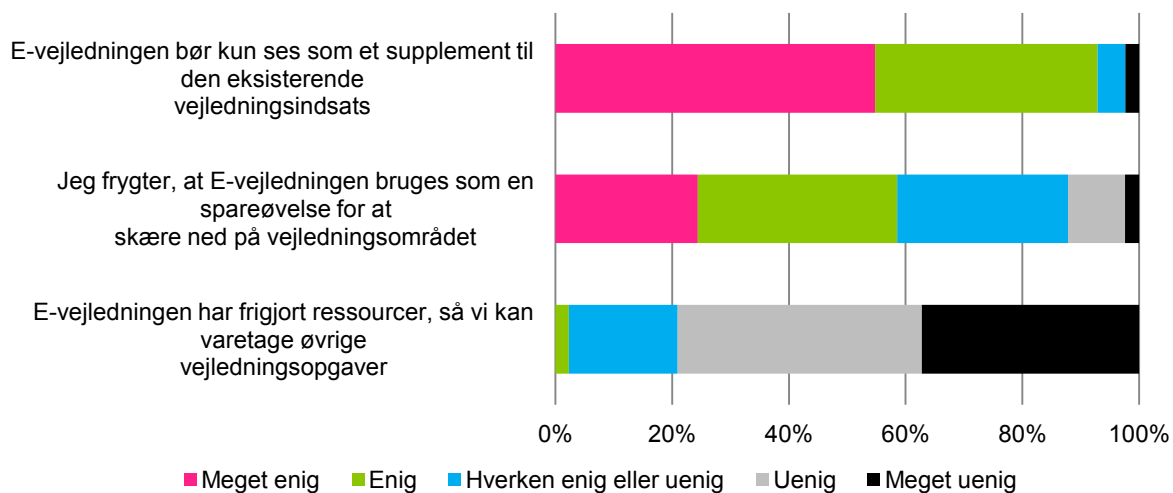
Siden oprettelsen af E-vejledningen har der samlet set været ca. 70.000 henvendelser. En statistik over, hvilke typer af uddannelser der spørges til, viser, at hovedparten af henvendelserne drejede sig om de videregående uddannelser, som tegnede sig for 51 pct. af henvendelserne, mens henvendelser om ungdomsuddannelserne udgjorde 15 pct. De øvrige henvendelser var enten af generel karakter eller drejede sig om voksen- og efteruddannelse.²

Spørger man UU-lederne har E-vejledningen dog indtil videre ikke haft den aflastende effekt for UU-centrene. Næsten 80 pct. af UU-lederne er uenige eller meget uenige i, at E-vejledningen har frigjort ressourcer, så de kan varetage andre vejledningsopgaver. Faktisk frygter over 55 pct., at E-vejledningen bruges som en spareøvelse for at skære ned på vejledningsområdet.

Det har dog aldrig været intentionen, at E-vejledningen skal overtage UU-centrenes arbejde, og 90 pct. af lederne mener da også, at E-vejledningen kun bør ses som et supplement til den eksisterende vejledningsindsats.

² www.uddannelsesguiden.dk Statistik over henvendelser til E-vejledningen. Andele er opgjort fra uge 9-47 i 2011 og dækker således ca. 55.000 henvendelser.

Figur 4: E-vejledningen

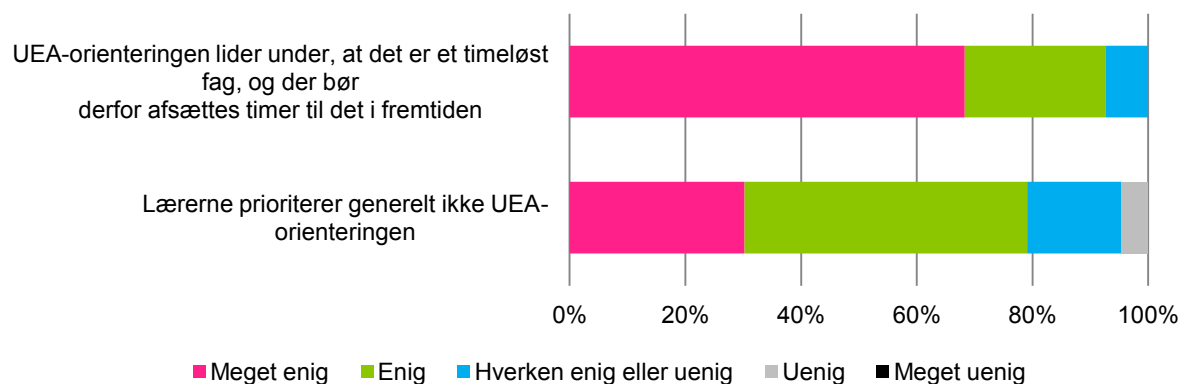
SKOLERNE PRIORITERER IKKE UEA-ORIENTERINGEN

Allerede i grundskolen skal mange elever træffe beslutninger, som kan være afgørende for deres fremtidige udnannelses- og jobmuligheder. Det er derfor essentielt, at de bliver klædt ordentligt på til at træffe disse beslutninger. Det er netop den opgave, uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorienteringen (UEA) er sat i verden for at løse. Derfor er det meget problematisk, at næsten 80 pct. af lederne er enige eller meget enige i, at lærerne generelt ikke prioriterer UEA-orienteringen.

Grundskolernes manglende opbakning til UEA-orienteringen kan skyldes, at det er et såkaldt timeløst fag, hvor skolen skal finde tid i det eksisterende skoleskema. Flere undersøgelser, herunder DEAs best practice afdækning har tidligere peget på samme problem, som fører til, at UEA-orienteringen mange steder opfattes som en tidsrøver.

Adspurgte, om der bør afsættes timer til UEA-orienteringen, erklærer næsten 90 pct. af lederne i undersøgelsen sig enige eller meget enige.

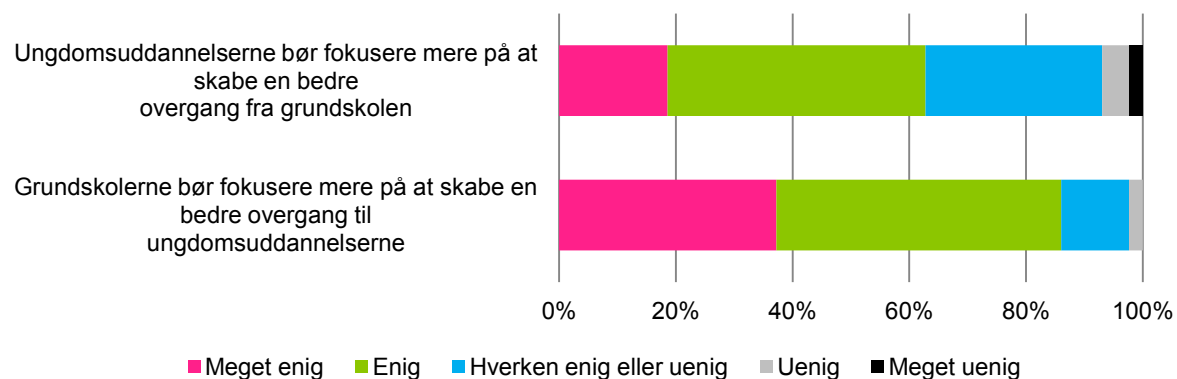
Figur 5: Uddannelses-, erhvervs-, og arbejdsmarkedsorientering

OVERGANGENE SKAL STYRKES

Det er særligt i overgangen til ungdomsuddannelserne, at mange unge kommer i vanskeligheder og risikerer at komme ind på en forkert bane. Derfor er det vigtigt, at både grundskolen og ungdomsuddannelserne har fokus på overgangsperioden. UU-lederne i undersøgelsen mener dog, at begge parter bør fokusere mere på at skabe en bedre overgang, end de gør i dag.

Figur 6: Overgangen til ungdomsuddannelserne

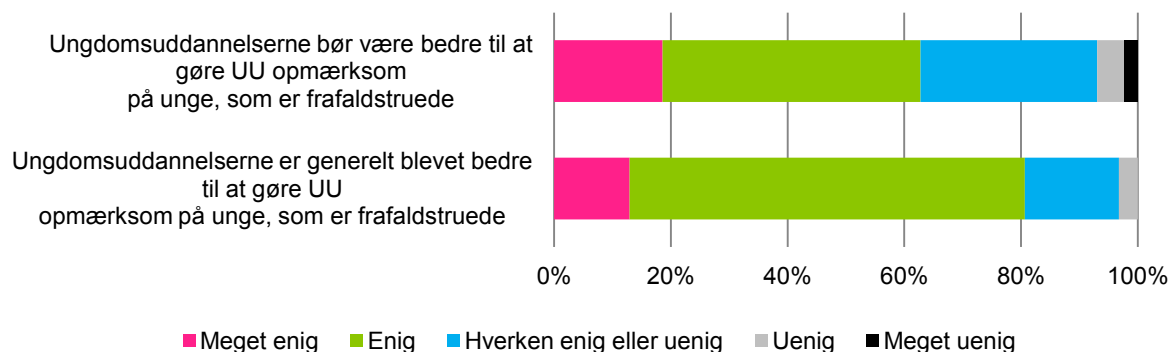

UNGDOMSUDDANNELSERNES ADVARSELSLAMPER ER BLEVET BEDRE, MEN IKKE GODE NOK

Ungdomsuddannelsernes forpligtigelse til at advare UU-centrene om frafaldstruede unge er tidligere blevet karakteriseret som særdeles mangelfuld. En undersøgelse udført af Momentum viste, at ni ud af 10 UU-ledere oplever, at ungdomsuddannelserne glemmer at give dem besked, når en elev forlader uddannelsen i utide.³ Det tyder dog på, at ungdomsuddannelserne er blevet bedre til at løfte denne opgave, hvilket over 80 pct. af lederne erklærer sig enige eller meget enige i.

Der er dog ifølge lederne stadig plads til forbedring, da over 60 pct. mener, at ungdomsuddannelserne bør blive bedre til at gøre opmærksomme på frafaldstruede unge.

Figur 7: De frafaldstruede på ungdomsuddannelserne

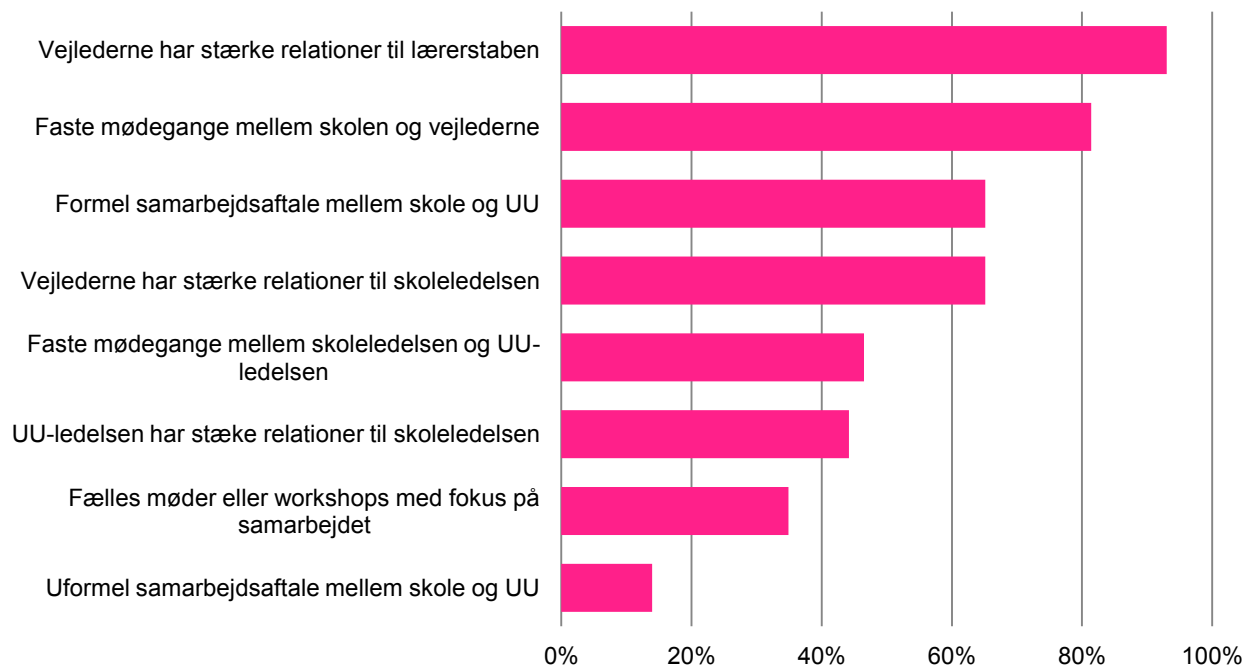
³ KL, Momentum, Tema: Ungdomsuddannelser, 2. årgang. 8. udgave, den 21. september 2010.

MANGE VEJE TIL SAMARBEJDE MED FOLKESKOLERNE

På trods af mange grundskolers manglende opbakning til UEA-orienteringen er der mange gode eksempler på succesfulde samarbejder mellem UU-vejledningen og grundskolerne. Nogle af disse eksempler kan findes i DEAs best practice afdækning af UU-centrene *"Next Practice i UU-vejledningen – netværksorienteret udvikling"*.

I denne undersøgelse har vi spurgt ind til, hvad der kendetegner de steder, hvor centrene har et godt samarbejde med grundskolen. De mest almindelige kendetegn er stærke relationer mellem vejlederne og lærerstaben/skoleledelsen, faste mødegange mellem skolen og vejlederne samt en formel samarbejdsaftale mellem skolen og UU-centret.

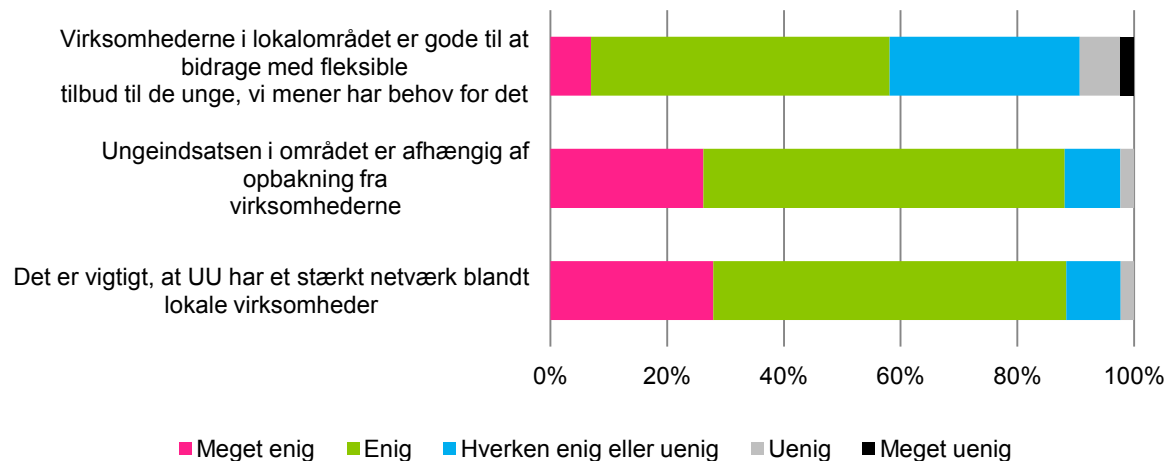
Figur 8: Hvad kendetegner generelt de steder, hvor der er et godt samarbejde med grundskolen?

FOKUS PÅ VIRKSOMHEDERNE I LOKALOMRÅDET

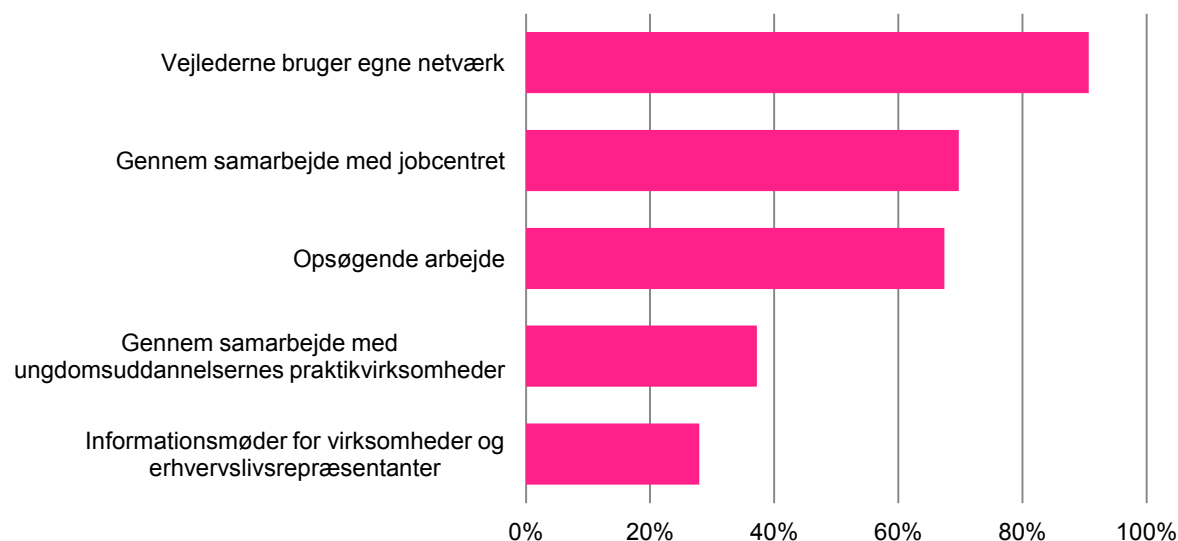
UU-centrene er ikke kun afhængige af områdets uddannelsesinstitutioner og offentlige aktører. Virksomhederne spiller en vigtig rolle i vejledningsindsatsen. Både i forhold til at holde vejledere opdateret på de nyeste kompetencekrav og behov i bestemte brancher, men også i forhold til at kunne tilbyde praktikpladser eller fleksible ansættelsesforhold til unge, som har behov for det. Her kunne der f.eks. være tale om, at virksomheden stiller en mentor til rådighed for den unge, eller at arbejdsplanen var fleksibel.

Figur 9: Virksomhedernes betydning for vejledningen

Afhængigheden af gode kontakter til virksomhederne fordrer spørgsmålet om, hvordan centrene arbejder med at danne netværk og skabe kontakter med lokale virksomheder. Som det ses i figur 10, er det primært vejledernes egne netværk, der trækkes på, men også opsøgende arbejde og UU-centrenes relationer til jobcentrene er en vigtig kilde til virksomhedskontakter. Der er potentiale til forbedringer i forhold til centrenes samarbejde med ungdomsuddannelserne omkring rekruttering af deres praktikvirksomheder til vejledningsarbejdet. Kun 37 pct. af centrene gør det i dag.

Figur 10: Hvordan arbejder i med at danne netværk og skabe kontakter med lokale virksomheder?

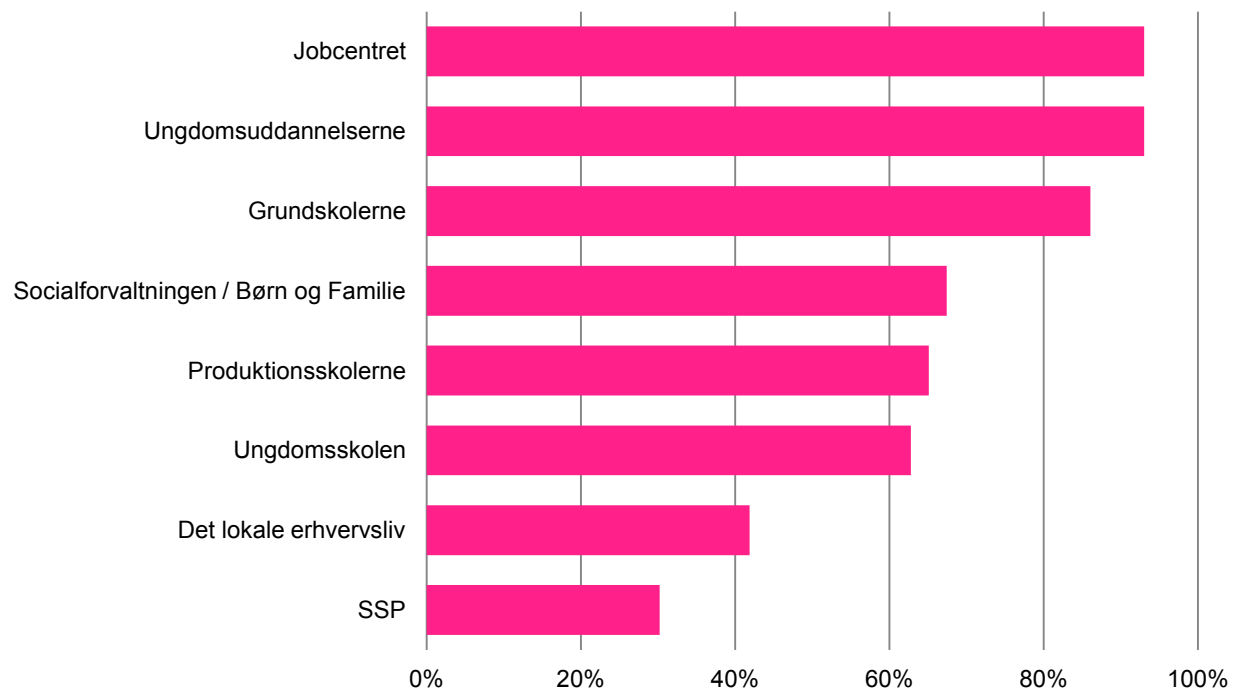
VEJLEDNING UDVIKLES I NETVÆRK

Det daglige vejledningsarbejde er som sagt afhængigt af en lang række samarbejdspartnere.

Men det er ikke blot i det daglige arbejde, UU-centrenes netværk bør aktiveres. I DEA har vi tidligere argumenteret for en større inddragelse af UU-centrenes netværk i centrenes udvikling af fremtidige arbejdsprocesser.

Som det kan ses i figur 11, har rigtig mange af centrene fokus på at involvere jobcentret, ungdomsuddannelserne og grundskolerne. Man kan naturligvis ikke konkludere på graden af inddragelse, eller hvor gode resultater det fører til, men det er positivt, at så mange centre har fokus på deres nærmeste netværk i udviklingsarbejdet.

Figur 11: Hvilke af følgende aktører inddrages direkte i jeres udvikling af centrets fremtidige arbejdsprocesser?

DEA er en politisk uafhængig tænketank, der arbejder for, at Danmark øger sin værdiskabelse og vækst samt tiltrækker globale vækstvirksomheder gennem viden om uddannelse, forskning og innovation.

VI FREMMER VIDEN

Fiolstræde 44, DK 1171 København

Tel +45 3342 6600

www.dea.nu